

HISPANA ESPERANTO

Ilustrita ĉiumonata gazeto, por la propagando de Esperanto kaj diskonigo de la Historio, Arto, Literaturo, folkloro kaj naturaj belaĵoj, de nia lando.—Redakcio: Glorieta de Bilbao, 5.

Julio Mangada Rosenörn.—MADRID

II^a
JARO

NUM. X KAJ XI.—OKTOBRO-NOVEMBRO

II^a
JARO

VIII.^a HISPANA KONGRESO DE ESPERANTO

(Oviedo de la 14.^a ĝis la 18.^a de septembro ĵus pasinta)

La 14.^{an}, je la 11^{1/2}, okazis la malferma kunsido sub prezido de la Provincestro, generalo Zubillaga, delegito de Lia Reĝa Moŝto Don Alfonso XIII.^a, en la ĉefa salono de la palaco de la provinca Deputataro, kun ĉeesto de la civilaj kaj militaj aŭtoritatuloj. Parolis unue la prezidanto de la loka organizinta Komitato, S-ro Jimenez Mora, por esprimi salutojn kaj dankojn ĝeneralajn kaj prezenti al la generalo por trasdono al Lia Reĝa Moŝto la oran emajlitan insignon de la Kongreso. Reprezentanto de la provinca Deputataro kaj la Urbestro de Oviedo sin turnis al la Kongresanaro per korsindonaj paroloj pri la frata akcepto de la regiono kaj de la urbo kaj pri la plej sinceraj bondeziroj al la Kongreso. Dume la muzikistaro de la infanteria Regimento «Princo» ludis muzikaĵojn, el ili «La Espero'n» kaj la himnon de la asturaj esperantistoj. Je la eliro oni filmis la ĉeestantaron. Sekve ni aliris al la urbestrejo, kie la urbestro ĝentile nin akceptis kaj nin regalis malavare per luksa kaj abunda lunĉo, post sinceraj paroloj de la Urbestro.

Posttagmeze okazis vizito al monumentoj kaj al tre rimarkinda romanstila kaj tre malnova preĝejo «Sankta Mario de Naranco», iam, je la unuaj tempoj, palaco de la astura reĝo, staranta kelkajn kilometrojn de Oviedo sur la deklivo de la monto Naranco. Tiel oni ĝuis arton, antikvaĵon kaj belegajn panoramaĵojn kompanse de laciĝo kaj ŝvitado.

Je la vespero okazis la unua laborkunsido de la Kongreso, sub prezido de S-ro Jimenez Mora, elektita por tiu posteno laŭ kutimo de niaj Kongresoj, farante la sekretarian laboron, pro la sama elekto, S-ro Rodriguez Escartin. Ni kunvenis en la ĉefa salono de la Popola Ateneo, pro sindonema decido de ĝia komitato, kiu disponis sian sidejon por nia akceptejo kaj kongresejo, pro kio tiu institucio tre kulturema meritas la korajn dancojn de la hispana esperantistaro.

La 15.^{an} matene estis solenega meso kantata kaj esperanta prediko de pastro Cristobal Fournier, tre kompetenta kaj malnova esperanta pioniro, kiu, klare prononcante, flue, korekte,

elokvente kaj poezie, parolis unue pri la astura regiono kaj ĝia akcepto al hispanaj samideanoj; due, pri la ĉefa temo de la prediko, kies tezo estis tute vere zamenhofa. Mi aŭdis predikojn el diversaj religioj okaze de internaciaj kongresoj, kaj mi konstatas, ke la predikon de S-ro Fournier mi metas unuvice kun tri aŭditaj de mi, kun tiu de rabeno dum la Kongreso de Berno (Svisujo. 1913), kun tiu de fraŭlino protestanta dum la Kongreso de Genevo (Svisujo. 1925) kaj kun tiu de holanda protestanta pastro dum la Kongreso de Antverpeno (1928).

Sekve la multenombra kongresanaro, ĉar de la proksima urbego Gijón venis pli ol kvindek gesamideanoj, aliris inaŭguri la unuan Internacian Ekspozición el lernejoj laboritaĵoj organizitan per Esperanto kun esperanta fako. Unue, hispane, bonege parolis la iniciatinto kaj organizinto S-ro Luis Garcia Fernandez, rimarkigante gravecon de Esperanto kaj ĝian utilon al tutmonda kunlaborado fratama kaj dankante la provincan ĉefinspektoron pro la sindonema helpo al la Ekspozicio permesante ĝin instali en nacia lernejo. Sekve la ĉefinspektoro de la provinco, S-ro Anieva, elokventege vidigis la gravecon de la lernejlaboro, de la interrilatigado de ĉiunaĉiaj Lernejoj por la tutmonda paco, kiun oni atingos vere per la Lernejoj, per instruado kaj edukado de la geinfanoj kaj ilia interrilatigado, vekante en ilin tiel veran fratamon; fine li konstatis, ke la abunda kaj riĉa materialo amasigita pere de Esperanto profunde impresis lin kaj lin konvinkis pri la utilo de nia lingvo, kiu tiel kaj tial varbis lin malgraŭ liaj antaŭaj pli, ol neatentemo, nefidemo kaj nekredemo.

Postagmeze, per aŭtobusoj, ni ekĝuis la senpagan ekskurson al la tipa pilgrimekskurso de Noreña. Bedaŭrinde, tutan posttagmezon milde pluvadis kaj ĉi tio malutilis al ni. Solene akceptis nin la vilaĝaj aŭtoritatuloj kun la vilaĝaj samideaninoj tipe vestitaj. La vilaĝestraro, ĉe la vilaĝestrejo, regalis nin per abundaj variaj kukoj, konfitaĵoj, ŝinko, k t. p., vinoj kaj pomvino, kiujn al ni proponis per sinceraj fluaĵoj hispanaj paroloj reprezentanto de la vilaĝestro. Oni kantis la asturan esperantan himnon kaj regionajn popolkantojn. Fine, ĉar la pluvo, kvankam milda, persistadis, la gesamideanoj disigis grupojn kaj sufiĉe bone kaj agrable pasigis la tempon ĉu vizitante la ermitejon, ĉu dancante en la Ateneo de la vilaĝo, ĉu gustumante

kolbasojn, fromaĝon, *sidron* (pomvinon) tipajn. En tute, spite de la pluvo, ĝojon, ŝaton, kontenton vidigis, la sintenado de la samideanaro.

Nokte, sub prezido de S-ro Azorin, vicprezidanto elektita, okazis en la Kongresejo la dua laborkunsido.

La 16.^{an} antaŭtagmeze, okazis la tria laborkunsido ĉe la sama loko; sub prezido de S-ro Jimenez Mora, kaj tuj ni aliris al palaco de la provinca Deputataro, ĉaĉ ĉi tiu akceptis kaj lukse regalis nin.

Posttagmeze ni ĉeestis la gravegan muzikan feston organizitan de l' *Orfeon Ovetense* (Ovieda Ĥoraro), konsistanta el pli ol cent gekantistoj, kun kunlaborado de la bonega muzikistaro de la jam aludita Regimento, ĉe tre ampleksa komforta kaj luksa Teatro Principado, kiun tutplenigis la gekongresanoj kaj multenombra publiko. La muzikistaro ludis «La Espero'n», kiun ni kantis stare sub la magia bastoneto de la muzikestro, kiu verŝajne posedas ensorĉan forton en sia rigardo kaj movoj de la tuta korpo por unuigi kantistojn kun muzikistoj. Neniam mi aŭdis nian himnon tiel unutakte ludita kaj kantita; sed mirinde la tuta ĥoraro kun la muzikistaro kantis kaj ludis la ĉu imponan kaj majestan, ĉu viglan kaj energian himnon de la asturaj samideanoj; ĝia muziko superas tiun de multenombraj himnoj ĉu naciaj, ĉu internaciaj. La muzikistaro ludis koncertan muzikaĵon belegan, per kiu ni povis rimarki la eksterordinaran direktkapablon de la muzikestro, kiu per gestoj, paroloj, movoj de brakoj kaj manoj, balanciĝado de la trunko eĉ movoj de la kruroj, ĉiel, direktas mirinde, tiamaniere, ke eĉ la publiko sin sentas tirata, influata, de lia direktkapablo, kvazaŭ magnetoforto. La Ĥoraro ĥore aŭ sole kaj ĥor-sole, satigis nian plej postuleman muzikemon per belegaj popolkantoj asturaj, iuj tre spritaj, el ili jen «Kanto de Blindulo», el la verko «Festo en la vilaĝo» de l' muzikverkisto Torner, kiun mi tradukis:

Aŭskultu rakonton!

Mi komencas jam :

Mario fariĝis

edzino de Johan'.

Hejme li laboras,

faras diligente,

feliĉe, kontente,
laborojn de l' pan.
Plej bona el mondo
estas nur Johan'!

Ĉiuj vilaĝanoj
ŝercas pri Johan';
estas nur envio
de kalumniant'.
Ve, mia karulo!
ne atentu tion,
ci faradu ĉion;
al ci bono jam.
Plej bona el mondo
estas nur Johan'!

Sanktuloj ĉielen
loĝas, laŭ la fam';
tien iros rekte
mia la Johan'.
ĉiam li, kontenta,
agas laŭ necese,
vigle kaj senĉese,
por la hejma plan'.

Plej bona el mondo
estas nur Johan'!
Mario fariĝis
edzino de Johan'!

Dum interrompo de la festo oni ornamis la flagojn de la
Ĥoraro kaj de la Grupoj per silkaj verdaj rubandoj rememori-
gantaj la Kongreson, kaj S-ro Maynar hispane, elokvente kaj
bonhumore, je la nomo de la hispanaj esperantistoj salutis kaj
dankis asturojn. Luis Garcia Fernandez, el la loka Komitato
konigis la premiitajn lernejojn el tiuj de dekkvar landoj parto-
prenintaj la Ekspozicion:

- I.^e premiita. — II.^a Lernejo de Oslo (Norvegujo);
- IIe premiita. — Nacia Lernejo de Gilena (Sevilla-Hispanujo);
- IIIe premiita. — Lernejo de Hobäk (Danujo)
- IVe premiita. — Nacia Lernejo *Altamira* de Oviedo (Hispanujo).

Denove «La Espero» estis kantata kiel finaĵo de la festo, kiu estis mirinda de ĉiuj vidpunktoj.

La 17.^{an}, la kongresanaro plejparte ekskursis tuttage per aŭtobuzoj, por ĝui eksterordinare tra la mirindega astura kamparo, por fari neforgeseblajn vizitojn. Kiamaniere pritrakti la tuttagan ekskurson? Amaso el fortaj impresoj kaj profundaj emocioj, kvazaŭ ekstazoj antaŭ la imponaj grandiozaj naturbelajoj, spirita enprofundiĝo pro historiaj rememoroj... Sed mi komencu la kiel eble plej realan kaj koncizan raporton: la motoroj ekbruegiĝis je la oka matene kaj tuj ni deiris al Villaviciosa sur la aŭtobusoj esperante ornamitaj, la ekskursantoj el la du grandaj veturiloj agrabligis la motorbruadon per diversaj kantadoj kaj mirinterjekcioj pro la mlrindaj panoramoj de la kamparo; ni alvenis al Villaviciosa, kie ni vizitis malnovan romanstilan preĝejon, el kiu nur la ĉefportalo vekis artan intereson, kaj tuj ni aliris viziti la faman fabrikon de sidro (povino) «El Gaitero» (La Flutisto): la mastro, jam ekmaljunuliĝanta, altkreska baj tre simpatia, akceptis nin afablege, fakon post fako, vidigis kaj klarigis al ni ĉiam bonhumore eĉ sprite la maŝinaron kaj industrian: jen la vasta pomlavejo en kiun oni ĵetas la pomojn, kiuj memlaviĝas per la fluo de l' akvo, de kie ili solaj eliras por envagonetiĝi kaj aliri fali en tranĉmaŝinoj kaj de ĉi tiuj, dispecigite, en grandajn fenditajn kestegojn cilindroformajn de la premiloj, en kiuj la pomoj liberigas la sukon tuj fluantan al grandaj bareloj, en kiuj la suko fermentiĝas kaj fariĝas sidro por alflui post kelke da tempo al novaj maŝinoj por la emboteligado kaj ŝtopado. Agrablege ni trairis la vastan industriejon kaj ni vidis multenombrajn virinojn, ĝenerale junajn fraŭlinojn belajn eĉ belegajn, kiuj sin okupis pri la inspektado de plenigitaj boletoj kaj pri la algluado al ili de banderoloj. Starante kun aliaj samideanoj antaŭ belega blonda laboristino hispane mi ekkriis mirigate: «Ĉi tie mi volus fariĝi boteleto por esti karesata de tiuj feinaj manoj». Sekve la mastro gvidis nin al vasta malplena tenejo, en kies centro staris longaj tavoloj kobritaj de blankegaj tablotukoj, plenplenaj el bongustega montara ŝinko, el diversaj kolbasoj, olivoj, bulketoj, konfitaĵoj, kukoj, boteloj da sidro, kaj da nefermentata pomsuko. Eksterordinare malavarege regalis nin la fabrikmastro, kaj li, kvazaŭ diablo, tentis nin senĉese al ebriiĝo per sia nektaro, ĉar vere

ni estis ĉe kvazaŭ paradizo en kiu belegaj brunaj kaj blondaj Evoj proponadis al ni, kun ĉia manĝaĵo, ne la pomon sed la pomesencon, olimpan nektaron, kaj neeble rezisti la tenton, kiu estus estinta kapabla rifuzi el perlamotaj manoj de rozvizaĝaj belulinoj la trinkindan *sidron* proponitan de nature ĉerizaj ridetantaj lipoj? Je ĉi tiuj momentoj estis kiam mi konsciis, ke Adamo ne estis kapabla rezisti la tenton! Vere la tre simpatia, bonhumora kaj sprita fabrikmastro estas diablo, sed bonega diablo, ĉar li ne faras meĥanike kelkajn laborojn de la fabriko por ke multaj virinoj de Villaviciosa havigu al si monrimedojn por la vivo; mi altestimas vin, karan diablom, ĉar ankaŭ mi povis konscii per viaj diroj, ke vi sentas nian internan ideon, kaj mi vin dankas tutkore ne nur je la nomoj de la regalitoj sed ankaŭ de la tutmonda esperantistaro ĉar vi decidis meti sur grandan barelon el la fermentejo la nomon de nia kara Majstro same, kiel vi metis aliajn famajn. Ni esperu, ke la pomvino el la Zamenhofa barelego inspiros ekeke vizitontojn kaj ilin varbos al nia afero! Ankaŭ ni ricevis belajn kaj utilajn reklamilojn, luk-sajn meĥanikajn kraĵojn, notlibretojn kaj speguletojn. La mastro akompanis nin al la aŭtobusoj kaj adiaŭis nin: la moto-roj ekfunkciis kaj ni deiris ekkriante huraojn kaj vivojn al la sindonema kaj ĉiel simpatia fabrikmastro.

Ĉiam tra la belega kamparo, tra vilaĝoj, ni ektrafis plej abruptan kamparon. Oni estis aranĝante la ŝoseon, kiun laboristoj kovris el balasto. Ni eksupreniris. Baldaŭ la aŭtobuso, kiu iris antaŭ mia, supreniris malfacile, ĝi malrapidiĝis, ĝia motoro stertoris kaj la aŭtobuso haltis, ĉar ĝi ne povis venki la deklivon. La gesamideanoj estis devigataj forlasi la aŭtobuson kaj piediri iuj sur la ŝoseo, aliaj, bravaj alpinistoj, celis kaj trafis altaĵon, kie ili atendis la aŭtobuson ĉe jam plej delikata deklivo de la ŝoseo. Mia potenca aŭtobuso supersarĝata de aliaj samideanoj, kiuj ne volis piediri, venkis ĉiajn malfacilaĵojn. Jen ni, ĉiuj ĉe la Rigardejo de Fito. Nin ĉirkaŭis imponaj perspektivoj mirindaj entenantaj mirigantaj naturbelajaĵoj: altajn pintojn akrajn de Eŭropo ŝirantajn la belege bluan lazuron; grandiozajn roktrancaĵojn, kies suprojn envolvas la nebuloj; la bluan milde ondigaŭntan maron, kiu kvazaŭ kisas kaj lulas la landon mirindan; arbarojn el pomarboj kaŝtanoj, pinoj k.t.p. ĉe montoj kaj valoj... Rapide, post impresanta trarigardado, ni malsu-

preniris tra la ĉie kaj ĉiam belega kamparo al *Cangas de Onís*. Jen dekstren la malnova gracia romana ponto iom kovrita de ĉiam verda rampanta hedero; kaj fine ni sidis laŭlonge la tabloj pretaj por la tagmanĝo. No avide atendis la manĝaĵojn, ĉar de ili en nin venanta odoro stimulis nian apetiton: bonegaj, abundaj, bonspicitaj manĝaĵoj nin satigis. Ni manĝis en plej granda kontento kaj bonhumoro, kiu inspiris iun improvizi hispanan versaĵon spritan, kiun mi legis je la fino kaj kies traiduko estas jena:

Pluvo malagrabla
ĉe Norenjo... Nia
stato malafabla
estus ja malbono...
Sed la Sun' nin ridis
de malantaŭ ŝtono.
Ĉe Norenj', pluvfalo.
Inter ni, konkordo,
kaj ne la batalo.
Vivu la Kongreso!
Spite, do, de ĉio,
estis ja sukceso!

Denove ni vojaĝis al *Covadonga*. Baldaŭ ni eniris la faman intermonton en kiu la pejzaĝo imponiĝas, grandioziĝas pli kaj pli, ĉar la valo mallarĝiĝas des pli ju pli en ĝin eniras, ĝis loko, kie ĝin fermas altegaj roktrancĉaĵoj. Ĉe unu el ĉi tiuj malfermiĝas la historia groto de Don Pelaĵo, kiu entenas la kapeleton de la Sankta Dipatrino kaj modestajn tombojn de tiu kaj de alia astura reĝo, Alfonso la Ĉastulo. El la impona roktrancĉaĵo, suben de la kapelo, ŝprucas vera rivero formante belan kaskadon el pura akvo. Moderna baziliko kun apudaj konstruaĵoj staras sur rokplataĵo; ĉe unu el ĉi tiuj konstruaĵoj ni vidis la muzeon kaj riĉan trezoron de la Sankta Dipatrino de Covadonga.

Ĉe la roktrancĉaĵo el kiu ŝprucas la torento, estas fonto kies akvo havas specialan jefikon laŭ la tradicio: geedzoj, trinkinte, precizajn fojojn, repatriĝos, kaj ĉi tion konstatis al mi nia eminenta samideano inĝeniera subkolonelo kaj aeronaŭtika aŭtoritaluto Emilio Herrera, ĉar trinkinte li kaj lia edzino dum vizito al Covadonga ok jarojn de post la lasta filo, ili ĝustatempe post

la trinkado repatriĝis, pro kio nomis la filon Pelajo. Laŭ la tradicio, fianĉo kaj fianĉinoj, rapide starigos familion post la trinkado; kaj jen kial bela simpatia samideanino, kiu sopiras al vigla, simpatia kaj laborema samideano, trinkis kaj trinkadis kaj proponis la akvon al sopirato, kiu, dum mi observadis, rifuzis, ĉar eble, laŭ lia opinio, ankoraŭ estas frue por edziĝi, sed mi opinias, ke li tre plaĉe trinkis la puran akvon feliĉigontan, kaj ke same faris preskaŭ ĉiuj. Mi konfesas, ke mi ne trinkis kvankam mi iomete soifis kaj min altiris la purecon de la akvo kaj ĝia melodiasusuro; sed malpermesis al mi trinki du konscioj: ĉu mi denove patro post tiom da penado, kiam mi bezonas libertempon kiel eble plej grandan por Esperanto? Ĉu mi vidvigoŝta se mi erarus je la trinkado, ĉar ankaŭ la akvo efikas tie!, kiam mi bezonas nepre la kuneston de mia edzino, kiu fine esperantiĝis post multjara kontraŭstaro al nia sankta afero, kiun ŝi nun konsideras vera idealo? Neniell! Kaj mi ne trinkis, ĉar mi jam trinkadis sukcese la kalikon da senpacienco por sukcesi.

Ekkrepuskiĝis kiam ni forlasis *Covadonga'n* por returneniri al Oviedo. Ni atingis preskaŭ nokte la fiŝbredejon de Infiesto kaj malmulte ni povis vidi, sed ni povis konstati la bonegan aranĝon de la fiŝbredejo kaj eĉ evoluadon de fiŝivo, de la ovo en maturan fiŝon, ankaŭ la ĉarnegon de la loko kun ĝiaj multenombraj kanaloj tra kiuj rapidfluas la akvo de lageto en lageton, por favori la evoluadon de trutoj kaj aliaj fiŝoj. De ĉi tie, tute nokte ni rapidiris, sed ni haltis momentojn ĉe placo de vilaĝo altirante atenton de la multenombra promenanta publiko per niaj esperantaj kantoj kaj per asturaj kantoj sole kantataj de asturo el nia karavano. Tuj al Oviedo, kaj post disigo, vespermanĝinte bone pro granda apetito, certe la plimulto faris kiel mi: enlitiĝis. Eble iuj songis pri la efikoj de la akvo de Covadonga, kaj eĉ iuj fraŭlinoj songis esti jam edzinoj, mi, kiel rokpeco kaj netrinkinte, perdis tutan konscion.

La 18.^{an}, je la oka matene, la plimulto el la gekongresanoj vojaĝis vagonare al proksima gravege industria urbego *Gijon*, ĉe kies stacidomo atendis nin la hihonaj pioniroj pastro Fourrier kaj inĝeniero Menendez Rua kun multenombraj gesamideanoj. Piede, kun la flagaro kiel avangardo, ni aliris al urbo-domo por lasi la flagojn, kaj poste ni iris al la malnova haveno por enŝipiĝi kaj marekskursi al proksima vasta kaj gravega

haveno Musel, ĉar ĉi ties ĉefingeniero kaj direktoro, nia tre kompetenta samideano S-ro Eduardo de Castro disponis vaporŝipeton de la haveno al ni. Ni vizitis la havenon Musel kaj marekskursis feliĉe, ĉar marmalsano, malgraŭ balancigado de la ŝipo, neniun trafis. Elŝipiginte, per du grandaj luksaj aŭtobusoj, la ĥihonaj samideanoj ekskursigis nin por koni la belajn ĉirkaŭaĵojn kaj marbordon; kaj je la tagmezo proksimume, ĉe la Parko Somio, ni havis la komunan tagmanĝon sur la herbejo kaj sub la bela kobaltblua ĉielarkaĵo, reŝesigate de la mara venteto, kies jodo vekis bonan apetiton en nin, kaj kiun ni satigis precipe per la tipa bongustega manĝaĵo nomata «fabada», konsistanta el grandaj blankaj fazeoloj, diversaj kolbasoj kaj ŝinko. Vere ĉi tiu manĝaĵo helpate de vino sed plibone de sidro estas manĝaĵo por revivigi mortinton. Apenaŭ oni povis gustumi alian manĝaĵon el la abundaj kaj bonege spicitaj. Ni profitis la komunan tagmanĝon por okazigi labor-kunsidon, legante kaj aprobante la konkludojn de la Kongreso, kaj paroladante mallonge iuj pri necesa unuiĝo kaj sincera kunlaborado. Tuj ni aliris al la urbodomo por fermi brile la Kongreson sub prezido de Lia Reĝida Moŝto Don Jaime: tiel okazis ĉe la ĉefsalono kun ĉeesto de la provincaj kaj urbaj aŭtoritatuloj kaj de multenombra publiko, kaj fine la urbeŝtraro regalis nin per luksa abunda lunĉo en alia granda salono de la urbodomo. Neniel ni povis imagi plej brilan kaj gravan fermon de la Kongreso, kiun ni ŝuldas al niaj ĥihonaj samideanoj.

Sekve de la fermo, per la aŭtobusoj disponitaj, ni iris de loko en lokon, vizitante la Maran Klubon, la Popolan Ateneon, la Katolikan Klubon kaj la Urbon, kaj ĉie oni akceptis nin ĝentilege. Dum la trairado de la stratoj, flirtantaj la verdaj flagoj, ni altiris konstante atenton de la publiko, farante bonan propagandon. Ekvesperigis kiam ĉe la stacidomo venis la reciproka adiaŭo: la ĥihonaj samideanoj frate adiaŭis nin, kaj ni ilin kun sinceraj dankesprimoj pro ilia gastama akcepto, kun varmaj gratuloj pro ilia sukceso por la fermo de la Kongreso kaj kun bondeziroj al granda esperanta progreso de la ĉarma simpatia kaj laborema urbo. Post unu horo vagonare, dum kiu oni kantadis kaj babiladis; ni atingis Oviedon, kaj ĉe la stacio mem, antaŭ ol disigi, jam ni adiaŭis unu la alian ĝis..... revido en.....

Kelkaj el ni, madridaj kaj andaluziaj samideanoj precipe,

akompanis S-ron Azorin al la Popoldomo, kie li faris belegan paroladon pri Esperanto por la Laboristaro.

Pro la pluvo oni ne povis bruligi artan pulvofajron je la honoro de la Kongreso, kiun ni ŝuldas al la Urbeŝtaro de Oviedo. Certe ĝin bruligis dum la festoj de la urbo, farante tiel bonan propagandon post nia Kongreso.

Dum la kunsido de Gijon sub prezido de S-ro Jimenez Mora, post legado kaj aprobo de la raporto de la antaŭa laborkunsido, unuanime decidis:

I.^e Danki la Aŭtoritatulojn kaj samideanojn de Gijon pro ilia afabla kaj gastama akcepto favora al la Kongreso;

IIe Nomi S-rojn Vicente Inglada kaj Emilio Herrera Unua kaj Dua Honoraj Vicprezidantoj de H. E. A., respektive.

Sekve la Sekretario legis la decidojn de la Kongreso por diskonigi kaj fina aprobo, aŭ malaprobo, aŭ aliformigo, laŭ la statutoj:

1.^{an}—Danki Lian Reĝan Moŝton Don Alfonso XIII.^{an}; Asturiajn Aŭtoritatulojn kaj Societojn, kiuj per sia efika helpo plene sukcesigis la Kongreson.

2.^{an}—Esprimi per telegramo al Lia Moŝto D-ro. Cortezo plej korajn salutojn kaj bondezirojn.

3.^{an}—Esprimi sinceran dankemon al la Loka Kongresa Komitato, respektive de Oviedo kaj Gijon, pro la belega kaj plensukcesa organizo de la Kongreso kaj de la Internacia Ekspozicio de Lernejoj Laboroj.

4.^{an}—Aprobi la Raporton de la VII.^a Kongreso en Sevilla kaj la Raporton de H. E. A. kaj de la Instituto.

5.^{an}—Distribui la monhelpon de la Ŝtato al H. E. A. laŭ propra iniciativo de la Komitato.

6.^{an}—Ke oni interesigu la Registaron pri oficiala invito de Hispanujo por okazigi en Madrid Universalan Kongreson de Esperanto en 1930.

7.^{an}—Interesigi la Hispanajn Societojn de Ruĝa Kruco por ke ili plenumu la koncernan artikolon de sia Regularo pri la lernado de Esperanto.

8.^{an}—Por plifortigi la Nacian Esperantistan Organizaĵon, rajtigi la Grupon «Frateco» de Zaragoza por ke ĝi, akceptante kaj kunigante sugestiojn de ĉiuj esperantistoj de la lando, ne

konsiderante ĉu ili apartenas al H. E. A., ellaboru projekton de reorganizo de Regularo de H. E. A., kaj prezentu en plej proksima Kongreso ĝin.

9.^{an}—Fiksi la membran kotizaĵon je 1,50 pesetoj poĵare.

10.^{an}—Sendi Membroliston de H. E. A. al ĉiu membro.

11.^{an}—Demandi la samideanojn de Barcelono kaj Zaragozo ĉu ili estas pretaj organizi la IX.^{an} Nacian Kongreson.

La decidoj estas aprobitaj, kaj la Prezidanto fermis la Kunvidon.

Okaze de la Kongreso estis kunvenoj de Astura Esperanto-Federacio, de la Hispana Esp. Fervojista Ligo, kaj parolado de nia eminenta samideano S-ro Emilio Herrera pri lia vojaĝo al Ameriko sur la Zeppelin, hispane, kun helpo de lumbildoj, li allogis simple elokvente disvolvigis la temon. Ĉi tiun okazin-taĵon organizis la Popola Ateneo en la Teatro Principado, sama de la Kongresa muzik-festo, kaj invitis ĉiujn gekongresanojn. S-ro Herrera, je la fino, rimarkigis ke Esperanto estas nepre necesa lingvo por la aerlinioj kaj ke, konsciinte tion, iuj Kompanioj, kiel K^{to} Farman, uzas Esperanton.

Ni havos belan filmon de la Kongreso de Oviedo same kiel ni ĝin havas de tiu de Madrido.

Ĉi tiu Kongreso alportis al mi grandajn ĝojojn: konatiĝi persone kun pastro Cristobal Fournier, kun kiu mi interrilatiĝis de antaŭ multaj jaroj; kun la fervora pioniro de Cabruĝana, pastro Anselmo Albarells, kiu esperantigos siajn ĉirkaŭaĵojn; kun la kompetenta profesoro de Trasona, antaŭ sukcesanta propagandisto de nia lingvo kaj sperta samideano, pastro Honorato Moncalvillo; kun la viglega entuziasmega ĉiam elpensanta samideano de Gijon, kompetenta inĝeniero, S-ro Francisco Mendez Rua, kun aliaj karaj gesamideanoj kaj kun la mirinda nepriskribebla regiono kiu certe baldaŭ estos forta centrejo de Esperanto.

RIMARKOJ KAJ SPERTOJ

La Kongreso tutplene sukcesis: de la vidpunkto de la amuzaĵoj, ĉiam utilaj por granda kaj grava propagando, la sukceson ni ŝuldas al S-ro Jimenez Mora kaj fratoj Garcia Fernandez speciale, ĉar malmultaj iliaj samurbanoj konstante helpis ilin, aj ĉi tion mi povis konstati per la plendoj de S-ro Jimenez

Mora mem kaj per du faktoj: ĉe la preĝejo mi estis kun la laste aludita S-ro kiam alproksimiĝis ovieda samideano dirante: «ni ne havos aŭtobusojn por iri al Noreña», kaj la konsekvenco estis, ke, pro neplenumo de instrukcioj, S-ro Jimenez Mora, ĉagrenate, forlasis la preĝejon por aranĝi la aferon, kiun li aranĝis. Alian fojon, trairante straton mi kun la fratoj Garcia, al proksimiĝis al ni junulo ordenita de la verda stelo, kiu, sin turnante al la fratoj, diris: «kio okazas», kaj al respondo «ni kongresas», la junulo rediris mire: «mi sciis nenion».

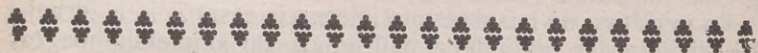
La iniciativo de la sukcesinta internacia ekspozicio el lernejaj laboritaĵoj estas laŭdindegaj, daŭriginda kaj ampleksiginda, ĉar ni per ĝi tre bone sukcesos en la kampo de la geinstruistoj. Festoj kaj akceptoj estis rimarkindegaj.

De la esperanta vidpunkto, ni ŝuldas la sukceson, spite de nekomprenoj kaj pasietoj de iuj, al zamenhofa spirito, kiun nia kara blankbarbulo, profesoro Cart, rimarkis kaj laŭdis dum la Kongreso de Sevilla. Sed la Kongreso de Oviedo ne estis tiel grava, kiel esiis esperinde, ĉar la Loka Organizinta Komitato agis preskaŭ tute sendepende, sen konstanta interrilatigado kun la Centra Komitato, kiu nur agis pri la fervojaj rabatoj kaj pri la honora prezidanteco, kaj tiel ne povis la Centra helpi la laboron de la Loka, kiel okazis por la Kongreso de Sevilla, interrilatiginte la Lokan de Sevilla kun la regionaj delegitoj, instiginte ĉi tiujn al laborado kaj varbado de kongresanoj, pro kio, komparante listojn el kongresanoj de la du kongresoj lastaj, oni rimarkos, ke ni perdis suflĉe da kongresanoj, precipe Asocioj kaj Institucioj. Tiu sendependemo ankaŭ koncerne entuziasmajn, kompetentajn, agemajn kaj influantajn samideanojn de la astura regiono mem malutilis al la esperanta graveco de la Kongreso. Mi mem spertis pri la manko de konstanta interrilatigado, ĉar ofte mi penadis havigi al mi novaĵojn, por ĉi tiujn aperigi sur la gazeto, malgraŭ miaj oftaj petoj, sugestioj pri diversaj aferoj, k. t. p., ĉar apenaŭ mi ricevus iujn leterojn, kaj ĉiam plendantajn iel sed prave pri manko de helpo el la oviedaj samideanoj.

Sincere mi finas ĉi tiun raporton per la *rimarkoj* samtempe spertoj, por ke en la estonteco ni plibone kunlaboradu al sama celo, flankenlasante ĉiajn diferencojn, ne tuŝante la diferencojn, kaj ne opiniante ke kunlaborado, interkonsiliĝo, interŝanĝo de

opinioj, akcepto de iniciativo aŭ aliformigo de io, estas submetigo de iuj al iuj, ĉar ĉi tio ne estis iam, nek povas esti inter ni: la kongresoj estas de H.E.A. kaj loka organizonta komitato nepre devas agi interkonsente kun komitato reprezentanta la Asocion, same kiel okazis por la kongresoj de Madrid kaj de Sevilla, por kiuj neniu iniciativo loka estis nuligata de la centra komitato.

Julio Mangada Rosenörn

LA ILUSTRAĴOJ DE ĈI TIU NUMERO

En la Norda Aragono staras la tre malnova urbo *Oscá* de la Romanoj, nune Huesca, kaj el ĝiaj sufiĉe nombraj monumentoj estas tre rimarkinda la monaĥejo San Pedro el Viejo (Sankta Petro la Malnova), klaside romanstila, en kiu estis monaĥo la aragona reĝo Ramiro II.^a El ĉi tiu monaĥejo estas la rimarkindaj reliefoj kiuj aperas sur ĉi tiu numero.

LA NOMOJ DE JEHOVAH

«La vorto Jehovah havas variajn etimologiojn, sed nur estas veraj tiuj, kiujn entenas la Kabalo», diras la *Sekreta Doktrino* (Volumo II^a paĝo 120—hispana eldono—) kaj ĉe la paĝo 355, ĝi aldonas: «La nomo Jehovah, laŭ sia abstrakta senco, estas sendependa je la dieco al kiu false oni donas ĉi tiun nomon».

Plie, la dieco per tiu ĉi nomo citata de la kvar unuaj ĉapitroj de la *Genezo* ne estas ĉiam la sama persono, kaj ne ĉiam per la nomo Jehovah oni koncernis estanton. La ĉapitro IV^a, paragrafo XXVI.^a, diras: «Tiam la homoj eknomas lin Jehovah»; sed ĉi tiu paragrafo estas malbone tradukita. Laŭ la aludita *Sekreta Doktrino* (Volumo II^a, paĝo 117, de la aludita eldono) devas diri: «Tiam la homoj eknomas sin *viroj* kaj *virinoj*».

La nomo Jehovah aŭ Jod-hevah, estas, efektive, ambaŭsek-sa: *Yod* estas la litero *j*, kiu indikas la virseksan, kaj *hevah* la virinseksan, rememorigante la nomon de *Evo*, edzino de Adamo; ankaŭ ĝi rememorigas la grekan diinon de la juneco kaj la olimpan fianĉinon de Herkuleso, Hebo'n.

Ĉi tiu paragrafo indikas la falon de la homaro en la generacion, en la apartigon de la du seksoj, okazintaĵo dum la ekzistado de la tria raso, antaŭ miliardoj da jaroj. Ĝis tiam la estantoj estis ambaŭseksaj, same, kiel ankoraŭ estas tia la feto dum la unuaj semajnoj de sia disvolvigado, ĉar tute bone oni scias, ke la feto reproduktas la tutan fiziologian historion de la homa speco.

Ĉe la hebrea alfabeto, ĉiu litero havas aritmetikan valoron. Jehovah, laŭ sia dia senco, estas unu el la *Elohim* aŭ *Alhim*; la nombra valoro de ĉi tiuj literoj estas: $a=1$; $l=30$ aŭ 3 ; $h=5$; i (*jod*)= 10 aŭ 1 ; $m=40$ aŭ 4 . La anagramo de ĉi tiuj ciferoj 13514 estas 3'1415, t. e., la valoro *pi*, la rilato de la diametro al la cirkonferenco, abstraktaĵo. Tial la *Elohim'oj* estas la konstruantoj, sed oni ne opiniu, ke *elohim'* estas koeficiento, abstraktaĵo; la *elohim'oj* estas tiel realaj estaĵoj, kiel la homaj spiritoj.

La alhemio (de *alhim*) estas scienco instruanta transformi la koton je oro. La *Elohim'oj* faris Adamon el koto (la unuan ho-

maron), kiu, gustuminte la frukton de l'arbo de l'Scio, fariĝos «*unu el ni*» ĉe la spirita oro de la dieco.

Oni skribas *Jehovah'n* per kvar literoj, per IHVH, kies nombra valoro estas: I (*yod* aŭ *jod*)=10; H=5; V=6, kaj la sumo de la tri literoj malsamaj estas 21, tri fojojn *sep*; dum la sumo de la nombraj valoroj de la literoj de *alhim* estas $3+1+4+1+5=14$, du fojojn *sep*. La unua litero estas *jod* kaj de ĝi devenas la germana *Gott* kaj la angla *God*, kiuj signifas Dion, kies eko estas en la kvinpinta stelo. Oni scias, ke la hebreoj loĝis en Hispanujo dum ok jarcentoj (dum la tuta tempo de la militado kontraŭ la maŭroj), ke la hebreoj konsideris Hispanujon dua patrujo, la dua post Sion'o, kaj ili kunlaboradis tiel, kiel la mahometanoj kaj kristanoj, por formi nian lingvon, kiu pro tio, tial ke ĝin formis individuoj el tri rasoj kaj tri religioj, estos la lingvo de la toleremeco.

La nombra valoro de la litero *jod* estas *dek*, bazo de la numeralo sistemo, kaj nombro signifanta la generacion. La cifero 1 estas virseksa, la O (nulo) estas la virinseksa elemento, kaj per dek punktoj oni formas la pitagoran triangulon aŭ dekon

..... La scienco elpruvis, ke en la konsisto el ĉiuj ĉeloj de ĉiuj vivantaj organismoj estas hidrogeno (*mono-dinamo*), oksigeno (*di-dinamo*), nitrogeno (*tri-dinamo*), kaj karbono (*tetra-dinamo*), kaj $1 + 2 + 3 + 4 = 10$.

La litero H (kies nombra valoro estas 5) estas simbolo de la utero. Ĝi estas ripetata, kaj dufoje 5 estas 10.

Jehovah estas ambaŭseksa same, kiel la Luno, kaj inter ili ekzistas iu rilato: La Luno prezidas la funkciojn de la nasko, kaj atestoj pri tio estas la virinfenomeno po ĉiu lunmonato kaj la periodoj de la disvolvigado de la feto; Jehovah ne promesas al sia popolo ĉielon post la morto, sed multenombran idaron, kaj la hebreoj ankoraŭ konservas la lunjaron el dekdu lunmonatoj. Komentariante ĉi tiun aferon diras Blavatsky en la aludita verko (Volumo II, paĝ. 367): *Hecate Luno*, avida je sango estas la inda duobligito de la ĵaluza dio de la judoj».

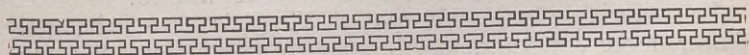
En la antikva kosmogonio oni supozis la Lunon patrino de la Tero, kaj Sino Blavatsky diras (Volumo I, paĝo 436), de la sama verko: «Nur kapabla, kiel Genio de la Luno, povis esti

konsiderata Jehovah Kreinto nian Teron kaj ĝian ĉielon, la ĉielon de nia planedo».

La Luno estas ĉiela kadavro, vampiro rabanta vivon. Estas tre danĝere, super ĉio por virino graveda, dormi ĉe la lumo de la luno, kaj atentante pri ĝia ŝajna movado neregula tra la ĉielo (movado prezentanta kontraston je tiu regula movado de la steloj), ne estas strange, ke la grekaj pastroj estu nomintaj la Lunon Ĉasanta-Diano; ankaŭ la ĉasistoj trairas kamparojn same, kiel Luno ĉielon, detruante vivojn. Kaj la hebrea popolo, la popolo de Jehovah, ankaŭ trairas la tutan teron, se ne detruante vivojn, vekante kaj naskante malamojn, ĝenerale maljustajn.

Alia nomo de Jehovah estas «*Mi estas tiu, kiu estas*» (II^a Libro de l'Pentateŭko, ĉapitro III^a, paragrafo 14^a). La hebreaj literoj de *Mi estas* havas nombrajn valorojn, kies sumo estas 21 (same kiel Jehovah); kaj tiuj de la kompleta frazo havas nombrajn valorojn, kies sumo estas 543; la tri literoj de la nomo de Moseo sumas 345, kaj jen kiel kaj kial oni klarigas al si la paragrafojn 20^{an}, 21^{an}, 22^{an} kaj 23^{an}, de la ĉapitro XXXIII de la Pentateŭko, per kiuj Jehovah diras al Moseo: «Ci ne povas vidi mian vizaĝon, sed vi vidos mian dorson». Efektive, 345 (Moseo) estas la dorso aŭ inverso de 543 (Jehovah); sed atentu, la sumo 345 + 543 estas 888, t. e., la nombro de Jehoshua aŭ Jesuo. La emblemo de la Krucumito estas la Suno kontraŭ la Luno aŭ Jehovah, kaj la suntago estas dividita ankaŭ je tri partoj aŭ okoj ĉar konsistas el 24 horoj. Pro tio la «Patro» de Jesuo estas malsama je tiu de Jehovah de l'hebreaĵoj.

Fernando Redondo

DEL EXTRANJERO

MUSEO INTERNACIONAL DE ESPERANTO

Quedó espléndidamente instalado en la sala central del grandioso palacio de la Biblioteca Nacional, de Viena, el Museo Internacional de Esperanto, constituído por valiosos documen-

tos, manuscritos, obras originales y traducidas, gramáticas en numerosas lenguas, claves, obras musicales con sus cantos, impresos para ciegos, objetos, etc., etc., a partir de la fecha en que el Dr. Zamenhof publicó su primer libro, 1887; todo perfectamente clasificado y dispuesto convenientemente en vitrinas y anaqueles. El Excmo. Sr. Presidente de la República austriaca presidió la inauguración, quedando el Museo bajo la protección del Estado y del Municipio vienes, que no regatearon nada para llevar a feliz término la creación del Museo.

Precedió al acto inaugural una recepción del Presidente y Canciller del Estado en honor de los elementos directivos del movimiento universal esperantista y de los delegados oficiales de numerosos países, que fueron presentados a aquellas autoridades por el Sr. Steiner, Presidente del Comité organizador del Museo.

Después de los discursos del Jefe del Estado y del Director de la Biblioteca Nacional sobrevino un momento de intensa emoción, cuando la hija del Maestro, Lydia Zamenhof, que ha heredado de su padre aquella espiritualidad que es el alma de nuestro ideal, con cálida palabra, pletórica de sentimiento, hizo entrega de uno de los manuscritos originales del inmortal creador de la lengua. Otro momento lleno de emoción fué al depositar la bandera esperantista, que fué enseña del primer Congreso Universal de Esperanto, celebrado en 1905, en Boulogne-sur-Mer (Francia). Brevemente los representantes de más de treinta países, entre ellos nuestros samideanos D. Rómulo, S. Rocamora y D. José Anglada Prior (de Barcelona), en nombre de España, agradecieron en nombre de los esperantistas de sus respectivos países cuanto las repetidas autoridades austriacas han hecho por la instauración del Museo.

La estancia de los *samideanos* en Viena, la gran urbe grandiosa, alegre y monumental, se deslizó agradablemente; pues, para que así ocurriese, se desvivieron los samideanos de Viena.

XXI CONGRESO UNIVERSAL DE ESPERANTO.—BUDAPEST

Cuantos asistieron a la inauguración de nuestro Museo embarcaron en un mismo barco, haciendo la travesía por el Danubio (dicen que azul aun cuando no lo conozco tal) a Buda-

pest, en cuyo puerto son recibidos calurosamente, al caer la tarde, por un grupo de esperantistas locales y por jóvenes exploradores, que guían a los viajeros a sus respectivos domicilios.

Como en todos los Congresos, la Oficina receptora semeja una inmensa colmena por el ir y venir de los congresistas, por su charla animada, por las escenas agradables de samideanos, que se vuelven a estrechar la mano después de Amberes, Danzig, etc., etc.; abrazos, apretones de manos, exclamaciones de alegría....., ¿cómo describir los momentos en que en esta Oficina, en donde están montados los servicios de correo, cambio de moneda, entrega de documentos congresales, pasaportes, etc., se congrega todo un pueblo abigarrado, poseído de intensa emoción y expresando ésta en una sola lengua, que ya por sí constituye un ideal elevado? Es el momento en que el congresista recibe una montaña de impresos, formada por sus documentos, guías, anuncios, revistas, hojas diversas y multitud de impresos, que, poco a poco, han ido introduciéndose en un gran sobre, mas bien saco de papel. En realidad este lugar, en todos los Congresos, resulta el más simpático, el que más atrae, el en que se vive más intensamente, más hondamente, y aquél del que queda indeleble recuerdo sobre todos los demás.

UNIVERSIDAD DE VERANO

La mal llamada Universidad de Verano, en Budapest, ningún aliciente proporcionó a los Congresistas, y puede asegurarse que no tuvo más existencia que la que el programa le dió en sus líneas impresas; y si bien, a la inauguración en el edificio de la Academia de Música, se hizo con suficiente concurrencia, fué tal la sugestión de las bellezas artísticas y naturales de Budapest sobre la masa de congresistas, que éstos se dedicaron de lleno a gozarlas y a disfrutar en la convivencia con amigos de una y otra parte. Esto, que ya viene registrándose desde otros Congresos, debe servir de experiencia para no sobrecargar la vida del congresista con actos que le distraigan de la verdadera finalidad de nuestros Congresos Universales, y que, en realidad, son solamente gratos a muy pocos, puesto que desde el Congreso de Ginebra, en que se inauguró,

he podido observar el corto número de oyentes que asistieron a las conferencias en relación con el número de congresistas.

Fueron tratados los temas siguientes: «Evolución y aplicación contemporánea de la Medicina legal», por D. G. Canuto, profesor de la Universidad de Turín (leído); «La Televisión», por L. de Rohrer, profesor de la Universidad de Pecs; «La Distancia de los Cables», por Berhenut, consejero del Ministerio de Comunicaciones de Alemania; «La Naturaleza, origen y valor del conocimiento humano», por el doctor J. Kiss, director del «Collegium Medicum», de Budapest (leído); «Comparación idiomática del inglés, francés y alemán», por el doctor L. Dreher, de Cracovia (leído); «El trabajo obligatorio de los indígenas», por el señor Tarelli, procurador en el Tribunal Supremo de la Oficina Internacional del Trabajo, de Ginebra (leído); «La formación y destrucción de las montañas», por el doctor Rakusz, de la Universidad de Budapest, ilustrada con proyecciones (leído); «El padre Vitoria y la Literatura española respecto del Derecho Internacional», por el competentísimo abogado valenciano D. Andrés Piño, que hubo de delegar la lectura por no haber podido asistir, tema que despertó en los oyentes un gran interés, pues, acostumbrados los extranjeros a no tener interés por las cosas de España, influenciados por gran número de errores, cuando no calumnias, es de ver su asombro al tocar las realidades de nuestro pueblo; por eso es digno de gran alabanza el Sr. Piño, por haber escogido y desarrollado un tema tan interesante y que tan alto pone el nombre de España. Todos los temas fueron tratados en esperanto.

ACTOS DE APERTURA Y CLAUSURA

En el salón de actos del grandioso edificio del Ayuntamiento de Budapest tuvieron lugar las reuniones de apertura y clausura del Congreso. En la primera, más de millar y medio de esperantistas, de treinta y cinco naciones, ocupaban el salón, separadamente de una multitud de curiosos, que mostraban su sorpresa y admiración ante el pueblo cosmopolita allí congregado, en el que se destacaban los brillantes colores de muchos trajes nacionales de diversos pueblos, multitud entera que se emocionó profundamente al ser cantado por aquel pueblo su

himno internacional «La Espero». En el estrado, con las autoridades locales y delegaciones de éstas, se sentaban las personalidades directoras del movimiento universal esperantista, los organizadores del Congreso, los representantes de varios Gobiernos, de las Sociedades esperantistas nacionales y de varias instituciones.

El presidente, profesor José Mihalik, saluda, da la bienvenida, ofrece la ciudad y agradece a los esperantistas de todo el mundo, especialmente agradece el honor dispensado a Budapest al elegirla para el Congreso. Los representantes de los Gobiernos de Holanda, de Rumanía y de Hungría, el presidente del Comité Central Internacional del Movimiento esperantista y los representantes de las Sociedades esperantistas nacionales, en su mayor parte del sexo femenino, se expresaron sucesivamente, en cálida y fácil lengua de Zamenhof, para saludar y hacer votos por el ideal de paz, amor y trabajo entre los humanos, poniendo digno remate a la cálida emoción del inspirado poeta esperantista Julio Baghy, nuestro querido samideano húngaro, al declamar uno de sus últimos poemas, en los que ha sabido volcar la excelsitud del sentimiento de aquél que, habiendo vivido personalmente como soldado la gran tragedia que ensangrentó el mundo entero, siente arder en su pecho la llama poderosa y regeneradora de la fraternidad universal. Es este acto, sin disputa, para los hombres de buena voluntad que anhelan una aproximación verdad de los pueblos, el más culminante de todos; porque el sentimiento—alma del esperanto — se manifiesta del mismo modo que se manifestó el de los primeros convencidos del cristianismo.

El acto de clausura es presidido por el Sr. Merchant, que, con su extraordinario gracejo, ahuyenta la tristeza que arrastra siempre consigo el fin de todo lo que hace vivir intensamente días de completa satisfacción; su palabra es eficaz y alentadora para proseguir con entusiasmo incansable la labor que nos conduzca al triunfo; y la fe, el ardor, la decisión más firme parece brillar en los ojos de los concurrentes y manifestarse en el subir y bajar de los pechos, al expandirse en su interior el sentimiento, cuando se deja oír la voz de Félix Zamenhof, el hermano del Maestro, pues parece que éste mismo es quien habla, expresando su bondad sin límite, su intenso y grande

amor a todos y a todo, su sentimiento humanitarista sin par, que le hizo no poder resistir el dolor de la gran tragedia universal. Otros samideanos tomaron parte secundaria en este acto, que terminó entonando «La Espero».

SESIONES GENERALES DE TRABAJO

Tuvieron lugar estas sesiones los días 5, 7 y 8 de agosto bajo la presidencia del Sr. Merchant, tratándose en la primera temas sobre pronunciación y esperanto-radio: el primero, leído que fué por su autor, el Maestro húngaro, Sr. Krysta, suscitó la consiguiente discusión, en que intervinieron los señores Kruez, Warden, Isbrücker y la señorita Lydia Zamenhof, que, especialmente, refutaron los argumentos base del tema, por ser aquéllos los propios y exclusivos de los que se inician en el aprendizaje de la lengua y no de los que usan la lengua después de aprendida y con alguna práctica; pero conviniendo todos en la necesidad de prestar constante atención al tema. El segundo tema fué leído por su autor Behrendt, consejero del Ministerio de Comunicaciones alemán, y aun cuando el autor pretendía que a la radio incumbía más que a nada la propulsión del esperanto, se convino en que no le va en zaga la labor que los periódicos pueden realizar, y que, además, la propaganda de la lengua y los servicios que puede prestar no pueden limitarse a campo determinado, sino abarcar todos los que se pueda, dependiendo todo ello de circunstancias que varían de uno a otro país. Afortunadísima fué la intervención en este tema de nuestro samideano de Barcelona, señor Rocamora, a quien se debió la solución de una discusión que parecía no acabar nunca por el calor sectario, así puede decirse de unas y otras opiniones; pues Rocamora demostró, de una manera evidentísima, con documentos y hechos, la trascendencia de una bien organizada propaganda, cual la hecha por «Las Noticias», de Barcelona, que consiguió un excelente cambio de opinión en favor del esperanto y abrió a éste nuevos horizontes, conquistando entidades importantísimas, como el Colegio de Abogados, de Barcelona, y la Sección de Cultura del Ayuntamiento de dicha capital, concediendo éste una subvención para redactar una Memoria o informe del Congreso Universal.

También intervino el Sr. Rocamora para conseguir una justa reparación del Comité organizador en favor de D. Jacinto Comella, de Vich (Barcelona), inspirado dibujante y samideano competente, que se ganó el premio por el proyecto de insignia del Congreso, premio concedido por unanimidad; pero cuyo proyecto no fué totalmente llevado a la insignia. Es lamentable que esto ocurra, y que se repita; pues también ocurrió lo mismo con la insignia del Congreso de Amberes, y al mismo artista. En esta sesión fueron presentados el Sr. Upmann y la señorita Sollaender, alumnos del curso de esperanto en Berlín y ganadores del premio consistente en los gastos de viaje al Congreso, y el Sr. Krenz mostró una carta de organización de la Liga de Naciones en esperanto y francés.

En la segunda sesión el Sr. Kruez, magistral y documentado, demostró la importancia de la traducción esperanta para las conferencias y congresos universales, y la necesidad de que los traductores estén capacitados para repentizar esa traducción con absoluta fidelidad, para lo cual precisa preparar bien esos traductores. También participaron en la discusión suscitada nuestros samideanos Rocamora y Anglada; el primero, para que todos los Congresos dediquen una sesión completa a los asuntos gramaticales y, especialmente, a cuanto atañe a la pronunciación; el segundo, para que en los sucesivos Congresos se diesen las traducciones de las comisiones.

La tercera sesión discurrió examinándose diversos asuntos: sobre el estado del movimiento esperantista universal y en distintos pueblos; sobre la neutralidad absoluta política, social y religiosa de dichos movimientos. Nuestros samideanos barceloneses intervinieron, acertadísimamente, solicitando se incluyeran en los libros de los Congresos venideros las Memorias sucintas que las Asociaciones nacionales presentasen, a fin de que por dichos libros se conociese perfectamente el estado constante del esperanto. El Sr. Kruez anunció la aparición de una postal oficial de Liechtenstein en esperanto y alemán, y se entregó al Sr. Warden, Vicepresidente de nuestra Academia, la medalla de Honor del Comité Central Internacional del Movimiento esperantista, por sus trabajos en pro del esperanto, haciéndose saber que también fué otorgada dicha medalla a los señores General Sebert, Cart y Privat.

Estas sesiones terminaron con la general de la Sociedad Universal Esperantista, acerca de la cual existe un movimiento de opinión favorable a una modificación que la robustezca y engrandezca extraordinariamente, constituyendo con los restantes organismos esperantistas cual un fuerte Estado universal; por lo cual nuestro samideano Anglada intervino, acertadamente, exponiendo sus opiniones, ya conocidas de los samideanos españoles por estar expresas en el proyecto de organización universal del esperantismo que presentó en nuestro Congreso nacional de Sevilla, y por el que le otorgó el primer premio el jurado internacional, constituido por los señores Cart (París), Warden (Edinburgh) y Belmont (Varsovia). También el señor Rocamora hizo presente su agradecimiento a los delegados que le remitieron preciosos informes de las leyes vigentes sobre la usura en distintos países, demostrando así la utilidad de U. E. A.

FIESTAS, EXCURSIONES Y OTROS ACTOS

Como en todos nuestros Congresos, el Comité organizador del XXI se cuidó mucho de organizar cuantos actos, fiestas, etc., se podían tender a que los congresistas saliesen de Budapest plétóricos de satisfacción, y así ha ocurrido una vez más.

En la Academia de Música se efectuó la entrega de la bandera de la Asociación Esperantista Húngara, con asistencia de todos los congresistas, resultando un acto solemne y emocionante en todos sus aspectos; organizándose, seguidamente, tras la bandera y banda de música una manifestación, que por diversas calles de la monumental urbe acudió al descubrimiento de una lápida en honor del conde Stefano Széchenyi, gran estadista húngaro, a quien debe Budapest su primer puente colgante, la navegación por el Danubio y la Academia de Ciencias, en la que el 27 de noviembre de 1842 habló sobre la necesidad de una lengua internacional.

Homenaje al sacerdote A. Hiesswein, que fué presidente de la Asociación Esperantista Húngara, depositando una corona de flores sobre su tumba; resultando un acto tan emocionante, que el diario «Magyarság», al reseñarlo en su página diaria en esperanto, dijo que el profesor Bujwid depositó sobre la tumba

ba las flores regadas con el rocío del sentimiento brotado de los ojos de los asistentes.

El tradicional baile internacional tuvo lugar en el gran salón del Ayuntamiento, presentando un aspecto simpático y una bellísima nota de color por la profusión de trajes típicos nacionales; húngaros, búlgaros, checoslovacos y estonios, en sus trajes típicos, bailaron sus danzas populares; y un jurado, después de un desfile de bellezas esperantistas, en general ataviadas con sus trajes nacionales, eligió la miss Esperanto, resultando agraciada la señorita Verónica Eksta, de Tallinn (Estonia), habiendo merecido el segundo lugar, y premio correspondiente, nuestra compatriota señorita Vicenta García Aguirre, de Madrid, y los tercero, cuarto y quinto premios, las señoritas Nelly Bancheva (Bulgaria), Clara Weisskopf (Hungría) y Tony Barbuk (Escocia). La señorita Simón, la famosa húngara proclamada en París «Miss Europa», regaló a «Miss Esperanto» una preciosa muñeca, que regalaron a aquélla en París.

Tres conciertos tuvieron lugar: uno, en la Academia de Música, para dar a conocer la música, cantos y danzas de Hungría; otro, con programa semejante, en el islote Margarita, y el tercero, a cargo de los músicos ciegos, con un programa verdaderamente selecto. La función teatral fué un conjunto variado de espectáculos, que agradó extraordinariamente al público y que comprendió el melodrama «Samumo», de Baghy; el sainete cómico «La Cámara del Príncipe heredero», y dos números húngaros cantados por su autor, señor Sarrossi.

El curso internacional de esperanto dado por el sacerdote Andreo Ĉe, en el Seminario Pedagógico, constituyó uno de los números más interesantes del programa congresal, habiendo asistido al mismo 152 Maestros de 12 naciones, de los cuales 58 húngaros y 42 extranjeros de diversos pueblos no conocían absolutamente nada el esperanto. Los diplomas fueron entregados a presencia de un delegado del Ministerio de Instrucción pública húngaro. Este curso, como otros análogos anteriores, merece ser tratado en otro lugar y más detenidamente.

Los congresistas, llegado el momento de la disgregación al terminar las tareas del Congreso, partieron aislados o en caravanas, bien a sus hogares, bien para aprovechar aún el tiempo

y visitar durante unos días los pintorescos parajes húngaros, como el lago Balatón; bien para, aprovechando el viaje de retorno, conocer parte de Checoslovaquia, como Brno, las famosas grutas de Moravia, con su abismo de Macoba y bellísimos paisajes, Praha y los montes Tatraj, etc. Pero de los labios de todos se dejaba escuchar una interrogación, «¿Dónde el año próximo?

EL CORREO Y EL ESPERANTO

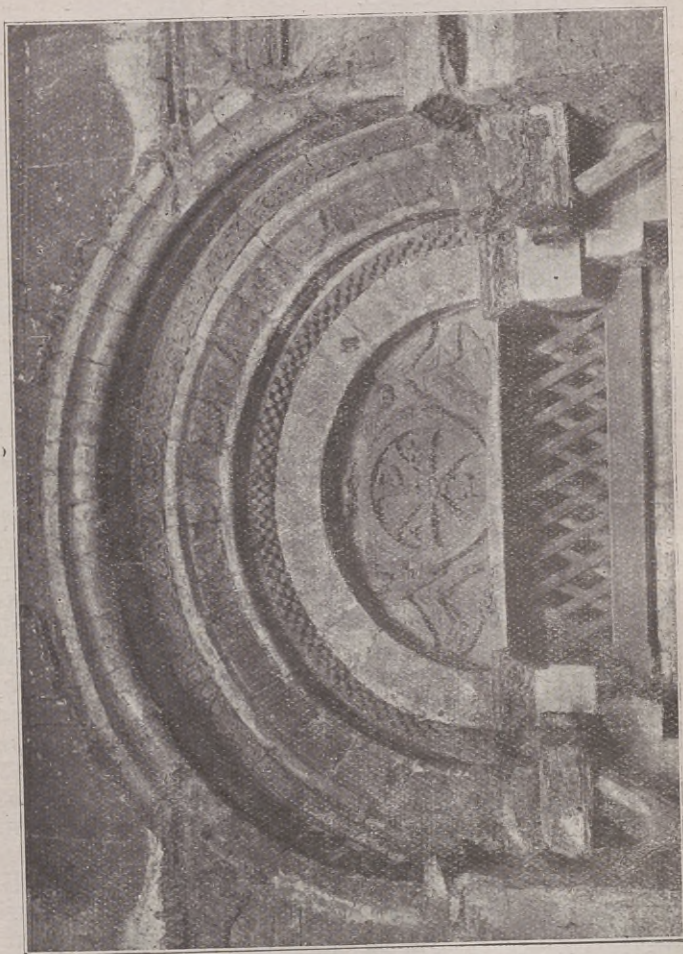
La Dirección general de Correos y Telégrafos de Bulgaria, por circular n.º 132.580 (13-12-28), recomienda el estudio del Esperanto; y en Rumania, también la Dirección general de Correos y Telégrafos, por disposición n.º 132, del 5 de marzo del corriente año, abre un curso en la Escuela de Correos y Telégrafos de Bucarest, y aconseja el uso del Esperanto conforme lo demande el servicio postal.

EL ESPERANTO Y LOS TRANVIAS

En Saarbrücken (Territorio del Saar), los billetes del tranvía llevan en el dorso un anuncio de propaganda del Esperanto, cuyo texto es bastante notable, siendo digno de imitar el procedimiento.

EL ESTADO INGÉS SOSTIENE EL ESPERANTO

Los profesores de Esperanto en las Escuelas de Comercio nocturnas de Londres cobran 16 chelines por dos horas de clase a la semana, en general, pagados por el Ayuntamiento. Fuera de Londres, en la provincia, la mayoría de los cursos están bajo los auspicios de la Worker's Educational Association (Asociación Obrera de Educación), que está sostenida por el Estado, la cual paga una retribución mucho mayor: una libra por dos horas de clase en cursos de doce lecciones, que pueden prorrogarse a petición de los alumnos. Las dos terceras partes de la retribución se pagan de los fondos del Estado, y la otra tercera parte, de los de la Asociación. Muchas Cooperativas obreras pagan los gastos de viaje a los profesores esperantistas, en caso de necesidad, para la enseñanza de la lengua.

VERKARO DE JULIO MANGADA ROSENORN

EL ESPERANTO AL ALCANCE DE TODOS. Premiada con *Mención Honorífica y declarada de utilidad* por el Ministerio del Ejército, según Reales órdenes de 16 de abril de 1912 y 8 de septiembre de 1916 (*Diarios Oficiales* números 88 y 203) respectivamente. Tercera edición, corregida, simplificada y mejorada con gráficos y tablas, con temas y abundante vocabulario. Precio: 1,50 pesetas.

HELPANTA TEMARO POR LERNIGI RAPIDE ESPERANTON. 32 paĝ., $13\frac{1}{2} \times 19$ cm. Tute en Esperanto, laŭ sistemo el demandoj kaj respondoj, enhavas dekok temojn: La saluto; Pri la tempo; La horloĝo; Pri fumado; Korespondado; En kafejo; Ĉeesti teatran prezentadon; Ekskurso al la marbordo; Vespermanĝo en la restoracia vagono; Alveno al marborda urbo; Ili vizitas la urbon; Ili vizitas ŝipon en la haveno; Marekskurso; La familio; La homa korpo; Nutraĵoj; Bestoj; La amikoj de la homo, per kiuj lernanto konatiĝas kun la tuta disvolvigado de la vivo. La riĉega enhavo, la sistemo, kaj la simpla kaj korekta stilo meritis altvalorajn opiniojn de recenzistoj.

Je la fino aperas «Preĝo sub la verda standardo» de la M. j. s. tro, D-ro Zamenhof, Prezo: 0,75 centimojn.

PRI HISPANUJO KAJ ĜIAJ POPOLKANTOJ. POPOLKANTARO DE MURCIA. 52 paĝ., $13\frac{1}{2} \times 19$ cm. Tute en Esperanto. Tre interesa verko pri formado de la teritorio, pri la indiĝenoj kaj unuaj invadoj kaj pri la nomo HISPANUJO; pri diverseco de la lando kaj tial de la riĉa abundega muzikfolkloro, kaj fine pri la popolkantoj de Murcia kun muzikaĵoj por piano kaj kanto. Rimarkindaj recenzoj estis al ĉi tiu verko, kiu ankaŭ havas bildojn. Prezo: 1 peseton.

FERDINANDO VI^a KAJ FARINELLI. 32 paĝ., $12\frac{1}{2} \times 19$ cm. Tute en Esperanto. Tre interesa romano en prozo kaj verso, laŭ simpla zamenhova stilo, per kiu leganto konas epizodojn de la vivo de la grandanima reĝo, kiun preskaŭ malsaĝigis melankolio ekspluatata de politikuloj, kaj kiun savas Farinelli per sia muzikarto kaj konsiloj. Ĝi estas kunulino inda je la Aliaj verkoj. Prezo: 0,75 centimojn.

AVILA. 64 paĝ., 12×17 cm. Tute en Esperanto pri historio kaj arto de la urbo; biografioj de la Eklezia Doktorino kaj

tutmond fama mistika verkistino Sankta Tereso, kaj de Alonso de Madrigal (unua duono de la XV^a jarcento), episkopo de la urbo, nomata *Ocean* de la Sciencoj. Ankaŭ ĝi parolas pri tradicio pro martiroj, kaj enhavas 30 belegajn bildojn de la urbo pri ĉefaj monumentoj. Prezo: 1 peseton.

EL MODERNA HISPANA PARNASO. 32 paĝ., $13\frac{1}{2} \times 19$ cm. En-tenas tradukitajn versaĵojn el famaj modernaj hispanaj poetoj kaj ilustras la libron 20 belegaj bildoj koncernantaj ĉu la poemon, ĉu la landon de la poeto, ĉu la urbon (Sevilla-Granada-Santiago k. c.). Fidela estas la traduko, konservante la formon, silabnombron de la versoj kaj rimon. Prezo: 1 peseton 15 centimojn.

DU JUNAJ FRAŬLINOJ kaj KORNELIINO. 72 paĝ., $13\frac{1}{2} \times 19$ cm. Tiel estas titolataj du noveloj el la modelaj de la tutmond fama aŭtoro de l' KIHOTO, Mikaelo de Cervantes Saavedra, kiujn ni prezentas en esperanta vesto, por kio la tradukinto celis konservi laŭ eblo formon kaj stilon de la verkisto. La unua pritraktas interesegajn aventurojn pro enamiĝintaj junaj nobelulinoj, kiuj decidas serĉi la amaton forkurintan, por kio ili sin decidas sin survesti vire. La dua pritraktas same interesegajn aventurojn en Italujo pro fidela amo de altranga itala nobelulino spite de la kontraŭstaro de ŝia frato. Prezo: 1 peseton 50 centimojn.

DON KIHOTO, Unua kajero, 32 paĝ., $12\frac{1}{2} \times 17\frac{1}{2}$ enhavas Antaŭparolon kun ĉiuj versaĵoj fidele tradukitaj, konservante formon kaj rimon (du poemoj kaj ok sonetoj) kaj la unuan ĉapitron. Estas celo de la tradukinto daŭrigi la tradukon, ĉi tiun liverante per kajeroj. Prezo: 0,60 centimojn.

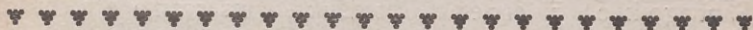
Ĉiu membro de Hispana Esperanto-Asocio povos aĉeti la tutan kolekton, kiu valoras 8 pesetojn 25 centimojn PO KVIN PESETOJ, antaŭpagante kaj dirante la numeron de sia Membrokarto. Mendante aparte la librojn, Membro de H. E. A. atingos KVARONON da rabato.

Sendu la monon poŝtgire aŭ per poŝtmarkoj en rekomendita letero.

Por fremduloj la prezoj notitaj estas laŭ valoro de svisa franko, antaŭpagante per poŝta ĝiro internacia aŭ per respondkuponoj de U. E. A. Tutan kolekton oni liveros po SES svisaj frankoj; sed al Grupoj, Asocioj, Librovendistoj, mendantaj al-

menaŭ KVIN kolektojn, oni liveros ilin po DUDEK sv. fr.; mendantoj DUDEK ekzemplerojn el kiu ajn verko faru proponon. Oni sendos la librojn poŝtrekomendite.

Mendanto sin turnu al la verkisto: Glorieta de Bilbao, 5.— Madrid.— Hispanujo.

HISPANA ESPERANTO-ASOCIO gravege progresas kaj plenumas la rolon por la disvastigo de Esperanto en la tuta lando; tial estas devo de Esperantisto aliĝi al ĝi kaj varbi por ĝi novajn adeptojn. La kotizo estas DU pesetoj (unua kotizo 2,50 pro la membrokarto). Sendu la kotizon al la sekretario, S-ro Mariano Mojado, strato Abascal, 13, Madrid. Se vi sendus samtempe TRI pliajn pesetojn por subteni la propagandon per ĉi tiu gazeto vi ricevos akurate kaj ĉiumonate ĝin.

Eksterlandanoj, sendintaj KVIN sv. fr., ricevos la gazeton. Oni akceptas RESPONDKUPONOJN de U. E. A.

Ĉiu sendu la monon poŝtĝire al S-ro Mojado kaj enlandanoj povas pagi per poŝtmarkoj en rekomendita letero.

INTERŜANĜO nur po du specimenoj.

Gazeton, presaĵojn, materialon, k. c., sendu al la Redakcio.